

ความยากลำบากของพระสงฆ์ในการใช้ชีวิตในสังคมไทย

Difficulties of monks living in Thai society

วิชญา ยศกาศ¹, พระครูโกวิทธรรมวาที²

Wichaya Yotkad¹, Phrakrukowitarttawatee²

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹,

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²

Lamphun Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹,

Lamphun Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²

Corresponding Author Email: wichaya.yotkad@gmail.com

(Received: Feb 18, 2025; Revised: Mar 18, 2025; Accepted: Mar 20, 2025)

บทคัดย่อ

พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในด้านศาสนาและวัฒนธรรมของสังคมไทย อย่างไรก็ตาม การดำรงชีวิตในฐานะพระสงฆ์ในยุคปัจจุบันเผชิญกับความท้าทายที่หลากหลาย อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความศรัทธาและการสนับสนุนจากประชาชน ความคาดหวังของสังคมที่เพิ่มขึ้น รวมถึงปัญหาภาพลักษณ์ของสงฆ์อันเนื่องมาจากพฤติกรรมของบางบุคคล นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีและโซเชียลมีเดียยังเพิ่มความซับซ้อนในด้านการรักษาศีลธรรมและสมณเพศในยุคดิจิทัล บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความยากลำบากของพระสงฆ์ในสังคมไทย โดยศึกษาสภาพปัจจุบันของพระพุทธศาสนาในบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลง ผลการศึกษาพบว่าพระสงฆ์ต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ได้แก่ 1. บริบทของพระสงฆ์ในสังคมไทย 2. ความท้าทายทางเศรษฐกิจ 3. ความท้าทายด้านวัฒนธรรมและสังคม 4. แนวทางการแก้ไขปัญหา บทความวิชาการนี้เสนอแนวทางในการสร้างความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์และชุมชนแก้ไขปัญหาและส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบัน เพื่อให้พระพุทธศาสนายังคงเป็นศูนย์รวมจิตใจของสังคมไทยและมีบทบาทอย่างยั่งยืนในวิถีชีวิตของประชาชน

คำสำคัญ : ความยากลำบาก, พระสงฆ์, สังคมไทย

Abstract

Monks play a significant role in the religious and cultural aspects of Thai society. However, living as a monk in the modern era faces various challenges resulting from social and economic changes, which have impacted public faith and support. These challenges include increased societal expectations and issues regarding the image of the clergy, arising from the behavior of certain individuals. Furthermore, the use of technology and social media

has added complexity to maintaining morality and monastic principles in the digital age. This article aims to analyze the factors contributing to the difficulties faced by monks in Thai society by examining the current state of Buddhism within the context of societal changes. The findings reveal that monks encounter several challenges, including: 1. The context of monastic life in Thai society, 2. Economic challenges, 3. Cultural and social challenges, and 4. Strategies for addressing these issues. This academic paper proposes collaborative approaches between monks and communities to solve problems and enhance the role of monks in the modern era. The goal is to ensure that Buddhism remains a spiritual cornerstone of Thai society and continues to play a sustainable role in the lives of the people.

Keywords: Hardship, Monks, Thai Society

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกย่อมส่งผลให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านดีและไม่ดีคู่กันมาด้วยบทบาทหลักของพระสงฆ์ หากจะมองจากบทบาทหลักของพระสงฆ์ โดยที่เริ่มจากบทบาทภายในของคณะสงฆ์เอง แล้วส่งผลต่อสังคม ต่อชุมชนในวงกว้างมากยิ่งขึ้น (พระพิพิธพัชรโรดม และ มะลิ ทิพย์ประจง, 2546: 415) พระพุทธศาสนากับความคาดหวังของสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากธรรมชาติของสังคมนุชย์นั้นเต็มไปด้วยปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความขัดแย้ง ความเสื่อมถอยของศีลธรรม หรือความไม่เป็นธรรมในรูปแบบต่าง ๆ

พระสงฆ์ก็ย่อมมีหน้าที่จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ด้วยอาศัยเมตตาและกรุณาธรรมของตน พุทธพจน์ที่ตรัสสอนเกี่ยวกับหน้าที่ทางสังคมของพระสงฆ์ มีอยู่มาก พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนหน้าที่นี้ตั้งแต่ทรงเริ่มประกาศพระศาสนาทีเดียว ดังจะเห็นได้จากพุทธพจน์ ในการส่งพระสาวกออกประกาศพระศาสนา เป็นต้น (พระปิยะ ฐิตปัญโญ, 2567: 132) ดังคำสอนของ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เพื่อเกื้อกูลเพื่อสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย (ที.ม.10/87/47)

วิกฤติศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพระสงฆ์ไทยเกิดจาก ข่าวในภาพลบที่มีพระสงฆ์ประพฤติ นอกพระธรรมวินัยและทำให้ชาวโลกติเตียน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่มีให้เห็นบ่อยๆในข่าวโทรทัศน์หรือออนไลน์ต่าง ๆ (พระสมุห์ธณัฐพล ธมมสโร และ พระแมนรัตน์ จตตมโล, 2566: 191) การดำรงชีวิตของพระสงฆ์ในปัจจุบันเผชิญกับความยากลำบากที่เพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่เนื่องจากการจัดการตนเองในสังคมยุคใหม่เป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน เป็นสังคมในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงาน หรือเข้ามามีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ การปฏิบัติงานในชีวิตประจำวันจึงต้องมีการพัฒนาตนเองให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม พระสงฆ์ก็เป็นส่วนหนึ่งในสังคมที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการตนเองเพื่อการเรียนรู้ให้เข้าใจต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปของยุคสมัย

จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองให้เข้าใจและเกิดการเรียนรู้ในเทคโนโลยีที่เข้ามามีส่วนหนึ่งในการติดต่อประสานงาน หรือการปฏิบัติงานชีวิตประจำวัน (พระสมุห์วศิน วิสุทฺโธ, 2564: 202) แต่หากพระสงฆ์รูปใดใช้สื่อออนไลน์ในทางที่ผิดวัตถุประสงค์นำพาความเสียหายมาสู่พระพุทธศาสนา ก็จะทำให้สถาบันศาสนาเกิดความเสื่อมศรัทธาในที่สุด ดังนั้น สื่อออนไลน์จึงเสมือนมีดสองคมในการใช้ ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ใช้จะไปในทิศทางใด เพราะเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเข้าถึงทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัยไม่จำกัดแม้แต่พรหมแดน สถานที่และเวลาดังนั้น การเผยแพร่ธรรมะ การใช้ประโยชน์จากสื่อออนไลน์เหล่านี้อย่างไรให้เหมาะสม ไม่กระทบต่อสถาบันศาสนาและหลักการสำคัญที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้จึงเป็นเรื่องสำคัญเมื่อพระสงฆ์เข้าใจบทบาทของตนเองแล้ว เทคโนโลยีสารสนเทศก็คือ เครื่องมือหนึ่งที่พระสงฆ์รุ่นใหม่ควรศึกษาและส่งเสริมให้พระได้มีโอกาสศึกษาให้มากขึ้น เป็นที่พึงทางจิตวิญญาณให้กับชาวโลกได้อย่างมีความสุขและสงบต่อไป (พระชลญาณมุนี, 2565: 196)

บริบทของพระสงฆ์ในสังคมไทย

การแสดงออกทางความคิดเห็นทางการเมืองของพระสงฆ์ไทยที่เกี่ยวกับการห้ามพระสงฆ์ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง รวมถึงการมีเสรีภาพในการเลือกวิถีชีวิตของตนเองทางการเมือง คณะกรรมการมหาเถรสมาคมได้ออกระเบียบห้ามไว้อย่างชัดเจนว่า ไม่ให้ภิกษุสามเณรในคณะสงฆ์ไทยออกมาเคลื่อนไหวเรียกร้องทางการเมือง แต่ในทางปฏิบัติแล้วก็ปรากฏว่าเมื่อเกิดความขัดแย้งทางการเมืองขึ้นก็มักจะมีการนำเอาคณะสงฆ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ (พระอธิการภูมิสิษฐ์ ปิยสีโล และ นัชพล คงพันธ์, 2564: 33) ซึ่งบทบาทและสถานะของพระสงฆ์ในสังคมไทย (ทางศาสนา สังคม และวัฒนธรรม) ในหลากหลายมิติ ได้แก่

1. ทางศาสนา พระสงฆ์เป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนา ทำหน้าที่สืบทอดคำสอนของพระพุทธเจ้า (พระธรรม) และรักษาแบบแผนการปฏิบัติธรรม (พระวินัย) และการเป็นผู้นำในพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การบิณฑบาต การแสดงธรรม และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

2. ทางสังคม พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นที่พึ่งทางจิตใจของประชาชน ทั้งในยามสุขและยามทุกข์และยังเป็นแหล่งให้คำปรึกษาเกี่ยวกับชีวิตของคนในสังคม รวมถึงการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การศึกษา การอนุเคราะห์ชุมชน และการส่งเสริมความสามัคคีในสังคม

3. ทางวัฒนธรรม พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมไทย เช่น การอนุรักษ์งานศิลปกรรมในวัด และการถ่ายทอดประเพณีทางศาสนาและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ เช่น งานเทศกาล และพิธีกรรมตามวงจรชีวิตการเปลี่ยนแปลงของบทบาทพระสงฆ์ในยุคสมัยใหม่ ความคาดหวังของสังคมต่อพระสงฆ์

การเปลี่ยนแปลงของบทบาทพระสงฆ์ในยุคสมัยใหม่

1. บทบาทด้านศาสนา ความทันสมัยทำให้บางคนเริ่มหันไปพึ่งพาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น พระสงฆ์จึงต้องปรับตัวให้สามารถนำคำสอนทางพระพุทธศาสนามาเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของคนในยุคปัจจุบันได้

2. บทบาทด้านสังคมการเพิ่มขึ้นของการสื่อสารออนไลน์ทำให้พระสงฆ์บางรูปกลายเป็นบุคคลสาธารณะผ่านสื่อโซเชียล ส่งผลทั้งในแง่บวกและลบต่อภาพลักษณ์ของพระพุทธศาสนาการที่พระสงฆ์บางกลุ่มมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและเศรษฐกิจ อาจส่งผลต่อความเชื่อมั่นของสังคม

3. ความท้าทายต่อบทบาททางวัฒนธรรม การลดลงของศรัทธาในบางกลุ่มประชากร และความเปลี่ยนแปลงในค่านิยมทางวัฒนธรรม ส่งผลให้การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและการอุปสมบทลดลง พระสงฆ์บางรูปได้รับแรงกดดันจากความคาดหวังให้สามารถตอบสนองปัญหาสังคมในมิติที่ซับซ้อนมากขึ้น

ความคาดหวังของสังคมต่อพระสงฆ์

1. การเป็นแบบอย่างที่ดีสังคมคาดหวังให้พระสงฆ์ดำรงตนอย่างมีศีลธรรม รักษาข้อวัตรปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และไม่ข้องเกี่ยวกับสิ่งที่ยึดต่อพระวินัย

2. การทำหน้าที่พัฒนาจิตใจประชาชนพระสงฆ์ถูกคาดหวังให้สามารถแนะนำแนวทางชีวิตที่ดี มีความรอบรู้ทั้งในด้านธรรมะและความเป็นอยู่ของคนในสังคม

3. การปรับตัวเข้ากับยุคสมัยในยุคสมัยใหม่ สังคมคาดหวังให้พระสงฆ์มีบทบาทเชิงรุกในการใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่เพื่อเผยแผ่ธรรมะและสร้างคุณค่าแก่ชุมชน

4. การส่งเสริมสันติสุขในสังคมพระสงฆ์ถูกมองว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งสันติภาพ จึงคาดหวังให้ช่วยเสริมสร้างความสามัคคี ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนต่างๆ

สรุปบริบทของพระสงฆ์ในสังคมไทย พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในสังคมไทยทั้งในด้านศาสนา สังคม และวัฒนธรรม โดยทำหน้าที่เผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นที่พึ่งทางจิตใจของประชาชน และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย อย่างไรก็ตาม บทบาทของพระสงฆ์ได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ปัจจุบันพระสงฆ์ต้องปรับตัวให้เข้ากับความทันสมัย ใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรมะ และตอบสนองต่อความต้องการที่ซับซ้อนของสังคมมากขึ้น ขณะเดียวกัน สังคมยังคงคาดหวังให้พระสงฆ์เป็นแบบอย่างที่ดี มีศีลธรรม เผยแผ่ธรรมะอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมสันติสุขในสังคม

ความท้าทายทางเศรษฐกิจ

การขยายตัวของข้อมูลข่าวสาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจและสังคมเจริญก้าวหน้า ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ก่อตั้งประชาคมอาเซียนขึ้น เพื่อเร่งรัดความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในภูมิภาค โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างกันของ ประชาคมอาเซียน ทั้ง 10 ประเทศ การเปลี่ยนแปลงยุคใหม่เกิดขึ้น พระสงฆ์ก็ต้องปรับบทบาทเพิ่มศักยภาพหลายด้าน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เป็นเชิงรุกมากขึ้น (พระครูรัตนสุตาภรณ์, 2566: 39)

การพึ่งพาปัจจัยสี่จากสาธุชนและการบริหารจัดการทรัพยากรในวัด

1. การพึ่งพาปัจจัยสี่จากสาธุชน พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาโดยทั่วไปพึ่งพาปัจจัยสี่ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการถวายของสาธุชนผ่านการบิณฑบาตและการทำบุญความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น ความเร่งรีบในชีวิตประจำวันและวิกฤตเศรษฐกิจ อาจส่งผลต่อจำนวนและลักษณะของปัจจัยสี่ที่ได้รับการบริหารจัดการทรัพยากรในวัด

2. การจัดการทรัพยากรในวัด เช่น ที่ดิน อาคาร และเงินบริจาค จำเป็นต้องมีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ บางวัดที่มีทรัพยากรจำกัดอาจเผชิญกับความท้าทายในการดูแลวัดและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความคาดหวังของชุมชน

ผลกระทบของความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจต่อการดำรงชีวิตของพระสงฆ์

1. ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยการลดลงของรายได้ประชาชนส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการปัจจัยสี่และทรัพย์สินที่มอบให้วัดพระสงฆ์อาจประสบปัญหาในการดำรงชีวิต เนื่องจากขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน เช่น อาหารและยารักษาโรค

2. ผลกระทบจากระบบเศรษฐกิจแบบใหม่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำบุญ เช่น การใช้ช่องทางออนไลน์ หรือการทำบุญรูปแบบดิจิทัล อาจทำให้วัดที่ไม่มีความเชี่ยวชาญทางเทคโนโลยีปรับตัวได้ยาก ความแตกต่างระหว่างวัดที่มีชื่อเสียงและวัดในชนบท อาจขยายความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรและความช่วยเหลือจากสาธุชน

ความคาดหวังของสังคมต่อพระสงฆ์

1. การเป็นแบบอย่างที่ดี สังคมคาดหวังให้พระสงฆ์ดำรงตนอย่างมีศีลธรรม รักษาข้อวัตรปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และไม่ข้องเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ดีต่อพระวินัย

2. การทำหน้าที่พัฒนาจิตใจประชาชน พระสงฆ์ถูกคาดหวังให้สามารถแนะนำแนวทางชีวิตที่ดี มีความรอบรู้ทั้งในด้านธรรมะและความเป็นอยู่ของคนในสังคม

3. การปรับตัวเข้ากับยุคสมัย ในยุคสมัยใหม่ สังคมคาดหวังให้พระสงฆ์มีบทบาทเชิงรุกในการใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่เพื่อเผยแผ่ธรรมะและสร้างคุณค่าแก่ชุมชน

4. การส่งเสริมสันติสุขในสังคม พระสงฆ์ถูกมองว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งสันติภาพ จึงคาดหวังให้ช่วยเสริมสร้างความสามัคคี ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ

สรุปความท้าทายทางเศรษฐกิจ พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาพึ่งพาปัจจัยสี่จากสาธุชนผ่านการบิณฑบาตและการทำบุญ แต่ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิกฤตเศรษฐกิจอาจส่งผลกระทบต่อ การได้รับปัจจัยเหล่านี้ นอกจากนี้ การบริหารจัดการทรัพยากรในวัด เช่น ที่ดิน อาคาร และเงินบริจาค ต้องมีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ บางวัดที่มีทรัพยากรจำกัดอาจเผชิญกับความท้าทายในการดูแลวัดและจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความคาดหวังของชุมชน ภาวะเศรษฐกิจถดถอยทำให้รายได้ประชาชนลดลงส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการและทำให้พระสงฆ์อาจขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน อีกทั้งระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ เช่น การทำบุญผ่านช่องทางออนไลน์ อาจเป็นอุปสรรคสำหรับวัดที่ไม่เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ความเหลื่อมล้ำระหว่างวัดที่มีชื่อเสียงกับวัดในชนบทก็อาจเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม สังคมยังคงคาดหวังให้พระสงฆ์เป็นแบบอย่างที่ดี มีศีลธรรม เผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสมัยใหม่ และส่งเสริมสันติสุขในสังคม

ความท้าทายด้านวัฒนธรรมและสังคม

พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการสืบสานวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์ภาษาขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่และความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และ

ในฐานะที่พระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสงฆ์จึงสามารถใช้บทบาทดังกล่าว ในการถ่ายทอดประวัติหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา สู่ความเป็นรูปธรรมให้มากขึ้นและเด่นชัดยิ่งขึ้น (พระครูจิตติวราณวัตร และคณะ, 2561: 468)

พระพุทธศาสนากับสังคมไทยในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาเกิดปัญหามากมาย โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับการบิดเบือนคำสอนซึ่งเป็นสิ่งที่ทำลายความสามารถของคณะสงฆ์ในการเข้าไปแก้ไขปัญหาดังกล่าวนอกจากนั้นยังมีปัญหาที่ก่อให้เกิดภาวะเสื่อมถอยศรัทธาเป็นต้นว่า “การปลอมบวช” ทั้งนี้เพราะถือเป็นการกบฏธรรมที่ก่อให้เกิดผลร้ายกับพระพุทธศาสนาขณะเดียวกันยังมีปัญหาเรื่องสิทธิสตรีกับการบวชเป็นภิกษุณีซึ่งเป็นปัญหาเก่าที่ถูกลำมาพิจารณาเพื่อสร้างความชอบธรรมใหม่ซึ่งถือเป็นประเด็นที่ทำลายความรู้สึกของชาวพุทธอยู่ไม่น้อย พระพุทธศาสนาคอนข้างที่จะพบแต่ข่าวคราวที่เลวร้ายและตกอยู่ในฐานะจำเลยของสังคมมาตลอด แต่ก็ยังโชคดีที่ยังมีพระสงฆ์ดีๆ อีกหลายรูปได้พยายามออกมาแสดงบทบาทเป็นศาสนทายาทที่แบกรับภาระและเป็นที่ยึดของสังคมจึงเป็นเหตุให้พระพุทธศาสนายังถูกมองว่ามีส่วนดีและเป็นที่ยอมรับนับถือของพุทธศาสนิกชนกันอยู่คู่สังคมไทยต่อไป (กาญจนาภรณ์ ประชาต, 2560: 103)

การปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับสมัยใหม่

1. การเผชิญปัญหาจากการเมืองและความขัดแย้งในสังคม การปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับสมัยใหม่การเปลี่ยนแปลงของค่านิยมและวัฒนธรรมวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น การอุปสมบท การทำบุญ และการมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ถูกลดความสำคัญลงในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีและวิถีชีวิตแบบตะวันตกพระสงฆ์ในปัจจุบันเผชิญกับความท้าทายในการรักษาความสำคัญของประเพณีดั้งเดิมในขณะที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. ความเหลื่อมล้ำในความศรัทธา ชุมชนในชนบทอาจยังคงยึดมั่นในวัฒนธรรมดั้งเดิมและบทบาทของพระสงฆ์ แต่ในเมืองใหญ่หรือพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาจมีความศรัทธาและความเกี่ยวข้องกับวัดลดลงการปะทะกันของมุมมองที่แตกต่างนี้สร้างแรงกดดันให้พระสงฆ์ต้องทำหน้าที่ที่สมดุลระหว่างการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการตอบสนองความต้องการของกลุ่มประชาชนที่หลากหลาย

บทบาทของโซเชียลมีเดียและผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์

1. โอกาสจากโซเชียลมีเดีย โซเชียลมีเดียช่วยให้พระสงฆ์สามารถเผยแพร่ธรรมะและเนื้อหาทางศาสนาไปยังกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้นและเข้าถึงผู้คนได้รวดเร็วการสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดียเปิดโอกาสให้พระสงฆ์มีบทบาทที่ทันสมัยและเข้าถึงคนรุ่นใหม่

2. ผลกระทบด้านลบต่อภาพลักษณ์ การใช้โซเชียลมีเดียอย่างไม่เหมาะสม เช่น การโพสต์เนื้อหาที่ขัดต่อศีลวินัยหรือการมีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับบทบาทของพระสงฆ์ ส่งผลกระทบต่อความศรัทธาของประชาชนการเผยแพร่ข่าวลือหรือการวิพากษ์วิจารณ์พระสงฆ์บนสื่อออนไลน์อาจสร้างความเสียหายต่อภาพลักษณ์ของพระพุทธศาสนาในวงกว้าง

3. ความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือสังคมปัจจุบันคาดหวังความโปร่งใสในทุกมิติ โซเชียลมีเดียทำให้พระสงฆ์ต้องระมัดระวังมากขึ้นในการสื่อสารและการปฏิบัติตน เพื่อหลีกเลี่ยงการตกเป็นเป้าของการวิจารณ์

การเผชิญปัญหาจากการเมืองและความขัดแย้งในสังคม

1. บทบาทพระสงฆ์ในช่วงความขัดแย้งทางการเมืองพระสงฆ์บางรูปอาจถูกดึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองหรือถูกใช้เป็นเครื่องมือในประเด็นความขัดแย้ง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นกลางและความน่าเชื่อถือของพระพุทธศาสนา การแสดงจุดยืนทางการเมืองหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง อาจสร้างความแตกแยกในหมู่ประชาชน

2. ผลกระทบจากความแตกแยกในสังคมในสังคมที่มีความขัดแย้ง พระสงฆ์มักถูกคาดหวังให้เป็นตัวแทนของความสมานฉันท์และสันติภาพ แต่บทบาทนี้อาจยากลำบากในบริบทที่ประชาชนมีความเห็นแตกต่างกันอย่างรุนแรง การรักษาความสัมพันธ์กับทุกกลุ่มในสังคมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม เป็นสิ่งที่พระสงฆ์ต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง

3. การลดบทบาทศาสนาในเวทีสาธารณะในบางครั้ง บทบาทของพระสงฆ์และศาสนาถูกลดทอนลงในกระบวนการตัดสินใจทางสังคมและการเมือง ส่งผลให้พระสงฆ์ต้องหาวิธีใหม่ในการมีส่วนร่วมกับสังคมโดยไม่ขัดต่อหลักศาสนา

สรุปความท้าทายด้านวัฒนธรรมและสังคม พระสงฆ์ในปัจจุบันต้องเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสังคม การปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับวิถีชีวิตสมัยใหม่ทำให้ประเพณีทางศาสนา เช่น การอุปสมบทและการทำบุญ ถูกลดความสำคัญลง โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ที่มีอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกและเทคโนโลยี ในขณะที่ชุมชนชนบทยังคงยึดมั่นในศรัทธา พระสงฆ์จึงต้องหาสมดุลระหว่างการรักษาขนบธรรมเนียมดั้งเดิมกับการปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลง โซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ธรรมะและเข้าถึงคนรุ่นใหม่ แต่ก็สร้างความท้าทาย โดยเฉพาะเมื่อพระสงฆ์บางรูปใช้สื่อออนไลน์อย่างไม่เหมาะสม ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของศาสนา อีกทั้งสังคมยังคาดหวังให้พระสงฆ์มีความโปร่งใสในการปฏิบัติตน การเมืองและความขัดแย้งในสังคมก็เป็นอีกปัจจัยที่กระทบต่อบทบาทของพระสงฆ์ เนื่องจากบางครั้งอาจถูกดึงเข้าไปเกี่ยวข้อง ทำให้สูญเสียความเป็นกลาง นอกจากนี้ บทบาทของศาสนาในเวทีสาธารณะยังถูกลดทอนลง ทำให้พระสงฆ์ต้องหาวิธีใหม่ในการมีส่วนร่วมกับสังคมโดยไม่ขัดต่อหลักศาสนา

แนวทางการแก้ไขปัญหา

บทบาทของชุมชนและองค์กรพุทธในการสนับสนุนพระสงฆ์

1. การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและวัด ชุมชนสามารถทำงานร่วมกับวัดในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมศีลธรรมและจิตสำนึก เช่น การจัดอบรมศีลธรรมสำหรับเยาวชน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในประเพณีท้องถิ่น การสร้างกลุ่มอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือพระสงฆ์ในการจัดการงานภายในวัด เช่น งานบูรณะสถานที่และการบริหารกิจกรรม

2. การสนับสนุนจากองค์กรพุทธ องค์กรพุทธในระดับประเทศ เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรมีบทบาทในการช่วยเหลือพระสงฆ์ในด้านทรัพยากร เช่น การจัดหาเงินทุนเพื่อพัฒนาวัด และการสนับสนุนโครงการเผยแพร่ธรรมะการพัฒนาความสามารถของพระสงฆ์ผ่านการจัดอบรม เช่น การใช้เทคโนโลยี การบริหารจัดการทรัพยากร และการสื่อสารในยุคสมัยใหม่

3. การสร้างระบบสนับสนุนที่ยั่งยืนชุมชนสามารถพัฒนาแหล่งรายได้ร่วมกับวัด เช่น การจัดกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจในวัด (เช่น ตลาดวัฒนธรรม) เพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินการจัดตั้งเครือข่ายชุมชนพุทธเพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากรและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่คล้ายคลึงกัน

การปฏิรูปเชิงโครงสร้างในวงการศาสนา

1. การพัฒนาโครงสร้างการบริหารภายในวัดการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการจัดการทรัพยากรของวัด รวมถึงการบริหารเงินบริจาคและทรัพย์สินต่าง ๆ อย่างโปร่งใสการใช้ระบบตรวจสอบบัญชีที่เป็นมาตรฐานเพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างวัดกับสาธารณชน

2. พัฒนาระบบการศึกษาของพระสงฆ์การเพิ่มวิชาเรียนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีในหลักสูตรการศึกษาของพระสงฆ์ การสนับสนุนพระสงฆ์ในการศึกษาต่อในด้านที่สามารถนำมาพัฒนางานศาสนาได้ เช่น การสื่อสารมวลชนหรือการพัฒนาชุมชน

3. การสร้างความชัดเจนในบทบาทของพระสงฆ์กำหนดแนวทางในการแยกบทบาททางศาสนากับการเมือง เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่อาจสร้างความขัดแย้งสร้างมาตรฐานในการปฏิบัติของพระสงฆ์ให้สอดคล้องกับหลักธรรมวินัยและความคาดหวังของสังคม

การเสริมสร้างความเข้าใจและการสื่อสารระหว่างพระสงฆ์กับสังคม

1. การส่งเสริมความเข้าใจในบทบาทของพระสงฆ์ จัดโครงการอบรมสำหรับประชาชนเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ และข้อจำกัดของพระสงฆ์การใช้สื่อเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนาในมิติที่เหมาะสมและทันสมัย

2. การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารพระสงฆ์สามารถใช้โซเชียลมีเดียในการเผยแพร่ธรรมะ และเป็นช่องทางในการสื่อสารกับประชาชนการจัดทำเนื้อหาด้านศาสนาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น วิทยุรุ่นคนทำงาน หรือผู้สูงอายุ

3. การส่งเสริมความโปร่งใสในทุกมิติการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานและกิจกรรมในวัดเพื่อให้สังคมเข้าใจถึงความโปร่งใสและเป้าหมายของการใช้ทรัพยากรการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชนในการพัฒนาวัดและกิจกรรมทางศาสนา

สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหาการสนับสนุนพระสงฆ์และการพัฒนาวงการศาสนา มุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างชุมชน วัด และองค์กรพุทธ โดยชุมชนสามารถมีบทบาทในการจัดกิจกรรมส่งเสริมศีลธรรม สนับสนุนทรัพยากร และสร้างเครือข่ายช่วยเหลือวัด ขณะที่องค์กรพุทธควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ นอกจากนี้ ควรมีการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารวัดให้โปร่งใส พัฒนาการศึกษาของพระสงฆ์ และกำหนดบทบาทให้ชัดเจน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่ธรรมะและส่งเสริมความเข้าใจระหว่างพระสงฆ์กับสังคมเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและความมั่นคงทางศาสนาในระยะยาว

แผนภาพ 1 แสดงสรุปลองค์ความรู้ความยากลำบากของพระสงฆ์ในสังคมไทย

จัดทำโดย : วิชญะ ยศภาค

สรุป ความยากลำบากของพระสงฆ์ในการใช้ชีวิตในสังคมไทย พระสงฆ์ยังคงเป็นศูนย์กลางของศรัทธา แต่ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย โดยรักษาแก่นแท้ของศาสนาไว้ความท้าทายที่พระสงฆ์เผชิญประกอบด้วยปัญหาเศรษฐกิจที่ต้องการการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การรักษาสอดคล้องระหว่างการดำรงชีวิตตามวิถีธรรมกับการตอบสนองความคาดหวังของสังคม และการเผชิญกับปัญหาด้านวัฒนธรรมและสังคม เช่น การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ การใช้โซเชียลมีเดียอย่างรอบคอบ และการวางตัวในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งทางการเมืองการจัดการความคาดหวังที่หลากหลายและความร่วมมือจากคนในชุมชน องค์กรพุทธ และพระสงฆ์เองเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งในแง่การสนับสนุน การปฏิรูปเชิงโครงสร้าง และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้พระสงฆ์สามารถดำรงบทบาทสำคัญในสังคมไทยได้อย่างมั่นคงและมีคุณค่า

เอกสารอ้างอิง

กาญจนาณัฐ ประชาต. (2560). พระพุทธศาสนากับสังคมไทย : การยืนหยัดและท้าทายในรอบทศวรรษ (พ.ศ. 2548 – 2558). *วารสารศิลปการจัดการ*, 1(2), 103-118.

พระครูกิตติวรานุวัตร และคณะ, (2561). บทบาทพระสงฆ์ในการสืบสานวัฒนธรรมไทย. *วารสารมหาจุฬานาครทรรณ*. 5(3), 468-487.

- พระครูรัตนสุตาภรณ์. (2566). บทบาทพระสงฆ์ไทยกับการพัฒนาภายใต้กระบวนการทัศน์ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่*. 1(1), 39-55.
- พระชลญาณมุนี. (2565). การปรับตัวของพระสงฆ์รุ่นใหม่ในยุคของสังคมออนไลน์. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์ นครลำปาง*. 11(1), 195-213.
- พระปิยะ ฐิตปณฺโญ. (2567). บทบาทของพระสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *Journal of Buddhist Innovation and Management*. 7(3), 131-144.
- พระพิพิธพัชรโรดม (อำนวยการ อินทวณฺโณ) และ มะลิ ทิพย์ประจง. (2564). พระสงฆ์กับสังคมยุคปัจจุบัน. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 6.(12), 415-420.
- พระสมุห์ธรรณัฐพล ธมฺมสโร (ผลาเลิศ) และ พระแมนรัตน์ จตฺตมโล (พิทักษ์ทรัพย์). (2566). วิฤติการณ์ศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพระสงฆ์ไทยและแนวทางการสร้างศรัทธาของพระสงฆ์ในยุคโซเชียล. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*. 6(1), 191-204.
- พระสมุห์หวัดสิน วิสุทฺโธ. (2564). พระสงฆ์กับการจัดการตนเองในสังคมยุคใหม่. *วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคล สุวรรณภูมิ*. 3(2), 202-209.
- พระอธิการภูมิสิษฐ์ ปิยสีโล และ นัชพล คงพันธ์. (2564). พระสงฆ์กับการเมืองไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*. 6(2), 33-44.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.